

bi ne bilo pričakovati tako mogočnega učinka, a mogočni zbor z dovršeno interpretacijo je pokazal pravo glasbeno veljavo te prelepe skladbe. Krasne sole, ki so že znani iz „Novih akordov“: „V brezupnosti“, „Misli“ in „Tam zunaj je sneg“, je pel g. St. Orželski. Občinstvo je navdušeno aplavdiralo g. skladatelju in solistu. Odlični skladatelj in učitelj „Glasbene Matice“, g. Procházka, je bil na sporedu s tremi skladbami za solospjev in klavir, in sicer „Zvezde žarijo“, „Poslednja noč“ in „Tak' si lepa“. „Poslednja noč“ se je ta večer prvokrat pela. G. Procházka je spremljal vse pevske točke na klavirju, a samostojno je nastopil z dr. Dvořákovo „Na tačkách“, Smetanovo „koncertno polko“ v fisduru in Lizstovo fantazijo na motive iz Gounodove opere „Faust“; izvajal je vse točke na izbornem Bösendorferjevem klavirju temperamentno in z mojstrsko preciznostjo. Velezaslužnemu skladatelju in učitelju je občinstvo iskreno aplavdiralo in dobil je v znak priznanja tudi lovorov venec. Nestorja slov. skladateljev, g. A. Försterja moški zbor „Povejte ve planine“ je krasno uspel. Tudi dr. G. Ipavca „Tiček“ in dr. A. Schwaba „Moji devojčiči“ za mešani zbor sta skladbi, ki ugajata. A. Nedvedova „Luna sije“ je dala g. dr. P. Kozini lepo priliko pokazati svojo solistovsko zmožnost. Preobširni program se je zaključil z znanimi Dvořákovimi „Slovanskimi plesi št. 8“. Orkester je tudi to točko igral briljantno. — Naj bi „Glasbena Matica“ v prospeh domače glasbe še večkrat nastopila s sporedom skladb slovenskih skladateljev! *Pahor.*

Med revijami

„Domači Prijatelj“ je nov list slovenski, ki je začel izhajati v Pragi. List izdaja „Vydrova tovarna žitne kave v Pragi“, a urednica mu je znana pisateljica slovenska, gospa Zofka Jelovšek. Naročniki Vydrovi dobe list brezplačno. Priporočamo to podjetje ter opozarjamo na razpis nagrad uredništva „Domačega Prijatelja“, ki se nahaja na ovitku.

„Slovanský Přeľad“ se ozira v aprilski številki zopet na našo slovensko literaturo. Germanist dr. Oktáv Wagner je napisal recenzijo o Aškercem „Zlatorogu“. Gospod Wagner piše med drugim, da je treba idejo izvirne slovenske spesnitve pravljice o „Zlatorogu“ pozdraviti najsrčneje. Slovenski „Zlatorog“ se zdi recenzentu „lepa lirski drama, polna globokih refleksij“. Aškerc, pravi Wagner, se je tesneje držal snovi narodne pravljice, ker je pridržal tiste osebe, ki nastopajo v njej. Mimogrede meni Wagner, da je morda tuptam Baumbach vplival na Aškercu in navaja za primer tragično smrt Vidino ter svarilo, ki ga daje bela žena trentovskemu lovecu (Bojanu). Zastran teh „vplivov“ se Wagner moti. Baumbach ni absolutno nič vplival na slovenskega „Zlatoroga“. Če skoči na koncu Baumbachove pesmi Špela v Sočo, stori to iz čisto drugega motiva nego Vida, Bojanova nezvesta ljubica. Vida, napol blazna vsled Pietrove nezvestobe in svoje sramote, zagleda v narasli Soči mrtvega Bojana. Ali ni motivirano, da skoči za njim v vodo, ko je ravnokar tožila po njem? Njena tragična smrt je sama zase naravna posledica vsega dejanja. Zakaj je „Špela“ skočila v Sočo, ni Aškercu nič mar. V narodni pravljici lovčeva nevesta (krčmarjeva hči) sicer ne skoči v vodo, ali umetni „Zlatorog“ je vendar nekoliko več nego preprosta pravljica. Scena z „rojenicami“ v slovenskem „Zlatorogu“ čisto nič ne spominja na Baumbacha, kakor misli g. Wagner. V slo-

venskem „Zlatorogu“ pripoveduje lovec Bojan svoji materi, da se mu je bila prikazala „bela žena“ in ga svarila, naj ne strelja na bele koze in na Zlatoroga. Pri Baumbachu sliši lovec v gori tajni glas, ki ga svari streljati na bele koze in Zlatoroga. Kako je v Deschmannovi pravljici? Tam se govori o belih ženah, ki branijo vsakomur „z grozečimi pogledi“ („mit drohenden Geberden“), približati se njih planinam, po katerih paso svoje bele koze in koder hodi Zlatorog. Pravljica pripoveduje, kako moč ima divji kozel, da je neranljiv in zakaj. Kaj je bolj naravno nego to, da izve lovec naravnost od belih žen, da ne sme ubijati koz in Zlatoroga? Pri Baumbachu lovec samo sliši svareči glas vile, v slovenskem „Zlatorogu“ pa se vila sama prikaže Bojanu ter mu tudi pove, kaj ga je obvarovalo pogube. In dočim pri Baumbachu ne vemo, zakaj predrzni lovec ni takoj poginil za kazen, ker si je upal previsoko v planine in meril svojo puško na Zlatoroga, pove Bojanu v slovenskem „Zlatorogu“ vila sama, da ga je rešilo njegovo dobro in nedolžno srce. Razlika je torej tudi v tem momentu bistvena med nemškim in slovenskim „Zlatorogom“. V slovenskem „Zlatorogu“ zagrozi vrhutega „bela žena“, da uniči lepe zelene planine v kamenito puščavo, ako bi se kdo drznil dotekniti Zlatoroga. Ta grožnja se popolnoma ujema s temeljnim motivom, na katerem je osnovana narodna pravljica o „Zlatorogu“. Ta motiv je Deschmann označil v svoji razpravi „Der Triglaugletscher und die Spuren einstiger Gletscher in Oberkrain“. Pravljica o „Zlatorogu“ je samo poetični zaključek znanstvene geološke razprave v „Laibacher Zeitung“ leta 1868. In tam piše Deschmann kot uvodne besede k pravljici sami na strani 325. dne 21. februarja tako: „Bekanntlich hat die Phantasie des Volkes ausserordentliche Erscheinungen der Alpenwelt mit Vorliebe in das Bereich ihrer Deutung gezogen. Die Volkssagen der Alpenländer enthalten mitunter sehr sinnige Erklärungen jener wüsten Terrainformationen, die das für Natureindrücke empfängliche Gemüt des Aelplers in anhaltender Weise zu beschäftigen vermochten . . .“ Slovenski pisatelj se je poslužil „bele žene“, da je takoj v ekspoziciji v I. poglavju napovedal, kaj se zgodi, če bo Bojan streljal na „Zlatoroga“. Nesreča zadene njega in ves planinski svet njegov. To grožnjo ponavljajo bele žene v sanjah v IV. poglavju. V zadnjem (VI.) poglavju pripovedujejo pastirji katastrofo in izpolnitev grožnje. Torej je imel Aškerc tukaj svoj čisto izviren namen. Torej je tudi ta scena med Bojanom in „rojenico“ ali „belo ženo“, ki se je zdela g. Wagnerju podobna oni v Baumbachu, v resnici nekaj čisto drugega! Slovenski pesnik je meril že v tej sceni na konec, kakor ga slika v VI. poglavju, in se s tem postavil na tisto stališče, s katerega razlaga Deschmann sam postanek narodne pravljice o „Zlatorogu“. Baumbach nima nikjer, torej niti tukaj nikakega vpliva na slovensko pesnitev. Škoda, da v „Zvonu“ ni prostora, da bi objavili kar celo zanimivo geološko razpravo o Triglavskem ledniku; kakor sem omenil, je pravljica o „Zlatorogu“ tej učeni razpravi samo — privesek.

Gospodu Wagnerju ugaja, kar je našel v slovenskem „Zlatorogu“ novega in povsem izvirnega. To je n. pr. „Bojanov pozdrav planinam, iz katerega diha pieteta domoljubnega navdušenja, potem nežni prizor med slepo materjo in Bojanom, razgovor Pietra z Vido, markantna podoba skrivnostnega „zelenega lovca“, pravega gorskega Mefista, ter scena prikazni v kolibi na Bogatjnu . . .“ Gospod Wagner sklepa svojo kratko recenzijo s temi besedami: „Pesnitev Aškerčevo moramo pozdraviti kot nov žlahten kamen v zakladnici slovenske literature, kot diko slovanske književnosti sploh, ki zasluži, da se skoro prevede na druge slovanske

jezike...“ Gospodu Wagnerju smo hvaležni, da je naznanil Čehom slovenskega „Zlatoroga“.

V isti aprilski številki „Slov. Pr.“ je napisal dr. Vidic v posebnem članku kratek pregled slovenske literature leta 1903. „Spomine na Prešerna“, ki jih je spisala E. Jelovškova, smatra za zelo važne za spoznavanje Prešernove dobe ter se čudi, da jih nekateri slovenski recenzenti niso znali pravično oceniti. Nadalje omenja dr. Vidic še znamenite Trdinove „Bahove hužarje“, Cankarjeve in Zofke Kvedrove črtice in novele, drugo izdajo Aškerčevih balad in romanc, „Slovana“ in Govekarjeve „Legionarje“, Aleksandrovičeve pesmi in romance ter Zupančičevo zbirko „Čez plan“. „Slovanski Přeľad“ je v istini slovansko glasilo, ki se redno in objektivno ozira z bistrimi očmi na duševno, narodno in politično življenje vseh slovanskih plemen.

—k—

„Pokret“. Pod tem naslovom je začel izhajati v Sarajevu list „za narodnu prosvjeto i slavensku svijest“. Konec vabila na naročbo, ki ga prinaša 1. številka, se glasi: „Jasan je naš program i čvrst naš cilj. Program: poticati dobrim mislima na sitni i svestrani rad narodni; cilj: prosvjeta — sloboda — blagostanje; boja naša: boja jednokrvne braće hrvatske i srpske bez razlike vjere; zastava naša: zastava slavenske svijesti, a geslo: „Zovneš li ime Slaven, nek se ti odazove čovjek!“ List izhaja dvakrat na mesec. Uredništvo in upravništvo je v Sarajevu. — Naročnina za celo leto 2 K, posamezni listi 10 h.

„Naša snaga“ se imenuje list, ki so ga začeli izdajati hrvatski srednješolci v Zagrebu. Odgovorni urednik listu je Dušan Tušanović. „Naša snaga“ bode obsegala vsako leto dve knjigi po 5 zvezkov. Naročnina za eno knjigo znaša 2 K in jo je treba poslati Josipu Cimermančiču v Zagreb, Gundulićeva ulica 14. Prvi zvezek te dijaške revije prinaša tudi kritiko o Zofke Kvedrove knjigi „Iz naših krajev“.

„Osvěta“, češki mesečnik za umetnost, vedo in politiko, je v letošnji četrti številki med drugim prinesla članka „Kulturno delo Rusije“, spisal Adolf Srb, in „Narodnost in naboženstvo“, spisal Frant. A. Slavik. Srb zaključuje s to sodbo: Rusija je vršila in vrši spolnoma svoje poslanstvo v prospěh krščanske civilizacije v Aziji in v Evropi; njenega postopanja ne vodijo niti tam niti tukaj dobičkaželjnost, osvojljivost in razpenjavost, po svojih vojnih pohodih pazi na zakone človečanstva in nravnosti, podjarmlja si tuje zemlje, a jih ne izkorišča po načinu drugih narodov, marveč jih civilizuje, držeč se gesla: „Z mečem v roki, s križem v srcu“. — Slavik kaže, kako so pruski agentje že v minolih vekih vabili Čeha „los vom Rom“, a da so zavedenci bili kruto varani: mesto kruha so dobili kamen.

Dr.—č.

Bolgarska Sbirka, bolgarski leposloven list, je z minolim letom dovršil svoje prvo desetletje. O tej zbirki je izdala „Jubileen v spomen“ (jubilejni album) s slikama svojih osnovateljev in prvih urednikov Madžarova in Bobčeva. Ta album obsega razen „jednega pogleda nazaj“ (v zgodovino lista od sedanjega urednika Bobčeva) natančen pregled vsebine vseh prvih desetih letnikov, razen tega pa še „misli, beležke in izreke“ sotrudnikov.

E—s

Slavjanski glas se imenuje organ „Slovanskega blagotvornega društva“ v Bolgariji in izhaja sedaj drugo leto. V prvem zvezku drugega letnika poroča po „Slavj. Věku“ o Ricmanjih ter piše o „značenju Makedonije v usodi grško-slovan-